

3. ОБХВАТ, СТРУКТУРА И ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИ- СТИКИ НА СМП

(а) Структура на СМП

Първоначалната версия на СМП от 1969 г. се състои от 5 раздела. В първия раздел са обяснени най-важните категории и дефини-

ции на системата, а в следващите четири раздела са описани четирите основни баланса заедно с допълнителни таблици и приложени методологически обяснения към тях. Тези четири раздела дефинират обхвата и съдържанието на икономическите процеси, включително измерването на наличните производствени фактори. Четирите основни баланса са:

- Баланс на производството, потреблението и натрупването на съвкупния продукт (т.нар. материален баланс)
- Баланс на производството, разпределението, преразпределението и крайното използване на националния доход (т.нар. финансов баланс)
- Баланс на работната сила
- Баланс на националното богатство и основните фондове.

Два основни показателя за **продукт** имат централна важност в СМП. Единият от тях е "съвкупен обществен продукт", който представлява сумата от всички материални блага, произведени в сферата на материалното производство през отчетната година, включваща продуктите, използвани за производство на други продукти, и тези, използвани за крайно потребление. Според терминологията на СНС тази стойност е "брутен продукт на отраслите, произвеждащи материални блага". Другата важна категория за продукт в СМП е "национален доход", който се получава, като от размера на съвкупния обществен продукт се извади междинното потребление на стоки и потреблението на основните фондове, използвани за производство на други стоки. В международната терминология е прието тази категория да се нарича нетен материален продукт (Net Material Product - NMP), за да се избегне объркването с "национален доход", дефиниран в СНС. Трябва да се отбележи, че в СМП не се споменават доходите, изпратени от чужбина или в чужбина, защото по време на формирането ѝ този тип доходи бяха незначителни за страните от СИБ.

Ако се разгледа категорията **разпределение на първичните доходи**, националният доход се разделя на две части: *първични доходи на населението и първични доходи на предприятията*. Първата категория за дохода включва заплатите и други преки доходи, получени от заетите в материалното производство - например заплатите на работниците, заети в предприятията, произвеждащи материални блага, а също приходите на самонаетите занаятчии. Първичните доходи на предприятията са дефинирани като остатък. **Преразпределението** на доходите обхваща всички трансфери и финансови трансакции, направени с цел получаване на материални стоки